

Da kosmos kom til Køge

Bliver man klogere af at stikke en kæp i Køge Å? Filosofen Anders Fogh Jensen tog i weekenden en flok borgere i Køge under armen for at se på deres by med nye øjne som led i den aktuelle Golden Days-festival

AF LISE SCHMIDT SØGAARD
kultur@k.dk

Morgendisens over Køge er knap lettet, da en flok mennesker stimler sammen foran byens bibliotek lørdag formiddag. Selvom de fleste af dem kommer herfra og derfor udmærket kender Køge bys smalle gader og smukke 1600-talshuse, har de meldt sig til en byvandring.

Den årligt tilbagevendende kulturfestival Golden Days har i år sat fokus på filosofi, og dagens tilbud i Køge lyder på at gå tur med en rigtig filosof. Lidt i samme stil som Søren Kierkegaard for knap 200 år siden "gik sig sine bedste tanker til" i det indre København.

Filosofen Anders Fogh Jensen, der især er kendt for sine tanker om det moderne projekt menneske, møder op i brunt jakkesæt, nystrøget skjorte og seler og får sat gang i vandringen.

"Vi skal forbi en masse steder, på græsk topoi," forklarer han.

I en digital tidsalder, hvor alt bliver til numre, har vi så overhovedet brug for det stedlige? Det skal vi ende med at blive klogere på ved at vandre gennem Køge. Her må man spørge om alt, men kan ikke forvente endegyldige svar.

"Han er nu da rimelig 'net' af en filosof at være," hvisker en ældre kvinde, lidt uden for emnet, til sin veninde, mens flokken på omtrent 25 mand går over brostenene i Kirkestræde med filosofen i spidsen.

Turen går gennem kirkegårdens tujagrøner og knasende grus, langs de små huse i den gamle by og over parkeringspladsen til Kvickly. Endelig

▲ Cirka 25 personer deltog i weekenden i en filosofisk byvandring i Køge med filosofen Anders Fogh Jensen. Turen, som blandt andet gik forbi de små huse i den gamle by og Køge Arresthus, er en del af kulturfestivalen Golden Days. – Foto: Cæcilie Philipa Vibe Pedersen.

når vi ned til bredden ved Køge Å, hvor Anders Fogh Jensen rømmer sig.

"Ja, nu er vi så nået til naturens sted," siger han og knækker sammen i et grin. Bag ham brøler ringvejens trafik, og han må råbe for at overdøve larmen:

"Eller 'kosmos', som de

gamle grækere ville sige."

Han forklarer, hvordan flokken med sin konstante bevægelse var noget af det, der fik de allerførste erklærede filosoffer i det gamle Grækenland til at undres. Han samler en pind op fra jorden.

"Stikker man sådan en kæp her i åen, vil det se ud, som

om den bøjer sig. Når vi kan bedrages på den måde, må vi spørge os selv: Hvad er det virkelige?"

Parallelt med den tosporede ringvej løber åen videre i evig strøm, i dag med små glimt af septembersol i overfladen. Anders Fogh Jensen giver selskabet en moderne

udgave af Heraklits klassiske filosofiske problem om altings "flux".

"I dag ved vi, at alle vores celler i kroppen er udskiftet i løbet af syv år. Inklusive skellet. Er jeg så overhovedet den samme Anders i dag, som da jeg var i puberteten? Her siger Nietzsche lidt det

samme som Heraklit om forandring: 'Du skal blive den, du er'. Med det mener han, at vi ender med at være virkeligheden utro over for os selv, hvis ikke vi anerkender, at vi er i konstant forandring," siger han og knækker sin pind midt over.

Stikker man sådan en kæp her i åen, vil det se ud, som om den bøjer sig. Når vi kan bedrages på den måde, må vi spørge os selv: Hvad er det virkelige?

ANDERS FOGH JENSEN,
FILOSOF

På vej mod turens sidste stop, fængslet, deler selskabet sig over i to – den sidste halvdel er tilsyneladende så optaget i dyb diskussion af selkets karakter, at de drejer af det forkerte sted. En forpustet arrangør fra biblioteket får dog hurtigt flokken samlet i et lyskryds.

På græsplænen foran Køge Arresthus endevender filosofen først fængslets historie og forklarer, hvordan ideen bag "panoptikon"-fængslet, hvor man bliver overvåget, men ikke ved hvornår, ses mange andre steder i samfundet. En tilhører hvisker til sin side-mand og peger op mod det hvide overvågningskamera, der er monteret på fængslets røde mur.

En kvinde med skarptskårne briller mener, at samfun-

det generelt går imod større kontrol og vil høre filosofen, om der er nogen tegn i sol og måne på, at vi kan undgå det totale "big mother"-samfund:

"Jeg er ikke en af de mest paranoide. Men på os har vi jo alle nu sikkert et chipkort, der kan henvise til hele datalagre om hver af os," svarer han.

"Tænk også på Rejsekortet!," siger en tilhører. "Ja, eller på de fartkontroller, der står rundt omkring i landet nu. Man ved ikke, hvornår de er tændt, men de står der og skaber kontrol," tilføjer filosofen.

Kvinden fra før giver ikke så let op:

"Men kan vi da ikke gøre oprør mod alt det?""Det kommer an på de argumenter, vi køber. Meget bliver gennemført for en sikkerheds skyld." Og når det gælder vores sikkerhed, så retter vi os efter det. Men måske ender vores rettigheder med at blive undergravet af sikkerheden," svarer Anders Fogh Jensen.

En mand med pullover bundet om skuldrene sukker opgivende:

"Måske skulle man lade være med at lave alle de regler så."

Med en reference til bibelhistorien binder Anders Fogh Jensen en sløjfe på formiddagens filosofiske samtale.

"Det er set før. Jødedommen er bygget op omkring en hel masse regler. Det brød Jesus sådan set med, da han sagde: 'Det er hjertets lov, vi skal leve efter'."

Læs mere om Golden Days-festivalen, der fortsætter til den 22. september, på k.dk/kultur

Inspiration til dit næste foredrag!

Foredragslisten.dk er Danmarks mest besøgte foredragsliste. Du finder mere end 1.000 spændende foredrag om emner inden for tro, etik og eksistens.

POUL BUCH-HANSEN

- Danida – de næste 50 år?
- A.P. Møller-Mærsk og verdens fattigste
- "Mikro-finans" i bistandspolitikken
- Bistandshjælpen til Afghanistan

FREDERIK BIRKLER

- Kan folkekirken reddes?
- Hvor blev Maria af?
- Den grasserende identitetskrise
- Symbolernes skjulte tale

JOHN ENGELBRECHT

- Humor og livsmød
- Kreativitet og innovation
- Opdragelsens endeligt eller endelig opdragelse

KNUD HOLM ANDERSEN

- Livskvalitet
- hvad er det?
- Hvorfor er lykken så lunefuld?
- Begrebet kærlighed!

OLE JUUL

- Rundt om Holger Mikkelsen
- At være fortalt
- Martin A. Hansen og Evangeliet
- Heretica og Martin A. Hansen

ANDERS LISDORF

- Kaotiske IT projekter
- Moderne overtro
- Kristendommens paradoksale sejr
- Den mørke side af internettet

KAREN LUMHOLT

- Kan medierne spille en konstruktiv rolle?
- Styrk det lille samfund
- Fortæl dig modig og glad
- Nye medier og næstekærlighed

EVA ARNVIG

- Afghanistan og krigens konsekvenser
- Afghanistan og Taliban
- En FN-operation og dens konsekvenser

Her ser du et lille uddrag af foredragsholdere. Klik ind på foredragslisten.dk og læs mere.

foredragslisten.dk

De sortes plads i Det Hvide Hus

Gode viljer, sentimentalitet og patos præger Lee Daniels' historiske drama

film

★★★★★

The Butler. Instruktion: Lee Daniels. Manus: Danny Strong. 132 minutter, USA 2013. Premiere over hele landet.

Efter at Barack Obama blev valgt som den første afroamerikanske præsident i 2008, er der skabt to monumentale historiske film om kampen for borgerrettighederne i USA med fokus på ligestillingen mellem sorte og hvide. Hvor den første, Steven Spielbergs "Lincoln" (2012), havde præsidenten som hovedperson, har den anden, Lee Daniels' "The Butler" (2013), præsidentens usynlige skygge som hovedperson. Begge udspiller sig i magtens centrum, men synsvinklen er skiftet fra herre til tjener. Ikke at det gør den store forskel. Begge film er storladent episk udfoldede og tungt følelsesladede historier med godheden på deres side i bestræbelserne på at skildre anstændighedens og dermed det sande Amerikas fødsel – "Yes We Can!". Ikke at der er noget galt i det, men retfærdighedens patos tynger begge film. Tilmed står de over for det dramaturgiske problem at skulle anskueliggøre "den store historie" igennem "den lille", der handler om det enkelte menneske. I det første tilfælde igennem Abraham Lincolns politiske og personlige kamp, i det aktuelle tilfælde igennem en tjener, der igennem tre årtier i Det Hvide Hus nåede at varte hele syv forskellige præsidenter op med diskret noblesse og en tiltagende indre desperation og

▲ Forest Whitaker og Oprah Winfrey i rollerne som tjeneren og hans hustru i Lee Daniels' "The Butler". – Foto: Scanbox.

fortvivlelse over sin gerning.

"The Butler" er inspireret af journalisten Wil Haygoods historie i Washington Post ved Obamas valg i 2008, "A Butler Well Served by This Election". Heri skildrer journalisten den da 89-årige Eugene Allan, der havde tjent under skiftende præsidenter siden 1950'erne og nu endelig blev vidne til, at en mand af hans egen race blev valgt til præsident. Manuskriptforfatter Danny Strong fabulerer fermt over den autentiske kerne i historien og forvandler den til et ærkeamerikansk sindbillede på de sortes stræben efter retfærdighed i et vekselspil mellem tilpasning og oprør, kamp og stiltiende underkastelse.

"The Butler" får en troværdig karakter ud af tjeneren, der i filmen bærer navnet Cecil Gaines og spilles fuldkommen overbevisende af Forest Whitaker. I episke spring følger filmen ham fra opræksten i Sydens bomuldsmarker, hvor hans mor misbruges af den lokale hvide plantage-ejer, og hans far skydes ned for øjnene af ham, da han forsøger at protestere. Filmen bevæger sig fra ondskabens

hjerter til magtens hjerte i Det Hvide Hus, hvor Cecil Gaines ansættes som tjener og med årene avancerer til de skiftende præsidenters personlige opvarter. Han har til fuldkommenhed lært sig generationer af afroamerikanerers maskespil; spillet om "de to ansigter". "Det ansigt, som er vores eget, og det ansigt, vi viser de hvide," som det hedder.

Rollen som tjener er i den henseende eksemplarisk: Tjeneren er ingenting, hører ingenting og er usynligt til stede i rummet. Han giver altid sin herre ret og indlader sig aldrig i åbne diskussioner. Servilitetens kåde smider han først i privaten.

I "The Butler" er lange episke udræk nedarvede "de to ansigter" til Cecil Gaines' to sønner, den ene oprørske og en tid i Black Panther-bevægelsen, den anden nationens føjelige soldat, der mister livet i Vietnamkrigen. Ja, i "The Butler" er malmfulde voice over, hvor den gamle Cecil Gaines ser tilbage på sit liv, lader han "de to ansigter" være symbolet på USA's hykleri. Nationen, der gerne vil være verdens tjener, men optræder som verdens herre og

alt for ofte vender det blinde øje til.

Egentlig emotionel dybde når "The Butler" kun i skildringen af dette skismas eksplosion i Cecil Gaines' ægteskab. Gaines' kone, Gloria, spilles med en pågående følelsesmæssig sensibilitet af Oprah Winfrey, og hun inkarnerer hele filmens skisma i sin fyldige krop, de store spørgende øjne og parykken, der sidder skævt.

Hun er fascineret af sin mands adgang til magtens hus, men afskyr også hans underkastelse, hun forsværer ham udadtil, men bedrager ham indadtil. Hun sejler rundt i sin brandert, og i en ætsende scene spørger hun jaloux sin mand, hvor mange sko Jacqueline Kennedy har. En mand, der aldrig er kommet længere end til at pudse skoene og ligge på knæ for de fine.

"The Butler" er til overmål en film om, hvorfor Det Hvide Hus i det 20. århundrede blev identisk med sit navn, ikke bare arkitektonisk, men også politisk og racemæssigt. De sorte føreredes alene i magtens korridorer, mens de hvide herskede i paraderumme og bag skrivebordene. Da huset endelig ved Obamas indsættelse som præsident i januar 2009 blev sort, var Cecil Gaines gået på pension. Man kunne, efter at have set "The Butler", nære et kætersk ønske om, at sentimentaliteten på de gode viljers vegne var blevet parkeret ved samme lejlighed. "The Butler" er et demanti på dette. Sympatisk og velmenende tjener den sagen kun alt, alt for godt.

HENRIK WIVEL
kultur@k.dk